

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Ministarstvo
znanosti i
obrazovanja

Državno Natjecanje iz povijesti

29. travnja 2021.

drugi (II.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	93
--	----

Upute natjecateljima **koji ispit rješavaju na stolu**

1. **Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Ispitne zadatke i upute u zadatku pažljivo pročitaj.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2020./2021.
9. **Koristi list za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori u konceptu ne vrednuju se.**
10. Nakon završetka pisanja, ispit predaj članu Državnoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh u Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Pročitaj ulomak iz ranonovojekovnog povijesnog izvora te odgovori na pitanja.

„Narod nije stvoren radi kneza, nego knez radi naroda, jer bez naroda ne bio on bio nikakav knez. On je zato tu da svojim podanicima upravlja pravedno i pravično (...) Ali ako on s njima ne postupa tako, nego samo kao s robovima, on prestaje biti knez i postaje tiraninom (...) Pod izlikom religije pokušao je španjolski kralj uvesti tiraniju te je, ne mareći ni za kakav prigovor zemlje, povrijedio njezine povlastice (...) I stoga mi sada izjavljujemo da je kralj španjolski izgubio svako pravo na vlast u Nizozemskoj (...)“

- a) Kako glasi ime španjolskog vladara koji se spominje u priloženom tekstu?

	1
--	---

- b) Kojoj dinastiji pripada spomenuti španjolski kralj?

	1
--	---

- c) Koju je religiju španjolski kralj pokušao zaštititi uvođenjem tiranije?

- a) luteranstvo
b) kalvinizam
c) katolicizam
d) pravoslavlje

	1
--	---

2. Pročitaj priloženi ulomak povijesnog izvora s početka 16. stoljeća te odgovori na pitanja.

„Mi Andrija božjom i apostolske stolice milošću biskup Kninski i opat Toplički, knezovi Ivan Torkvat od Krbave, Nikola Zrinski, Krsto i Vuk braća i Juraj Frankapan Senjski, Krčki i Modruški (...) i svikolici ostali plemići i velikaši, kao što i savkolik narod plemenitih županija, gradova i kotara Kraljevine Hrvatske ispovijedamo, priznajemo i na vječno znanje dajemo ovim listom svakomu! (...) Uvaživši potanko i promotrivši pomnjivo pravo (...) pa uzevši na um također tolike milosti, potpomoći i blagodati kojima, između tolikih kršćanskih vladara, samo njegovo posvećeno kraljevsko veličanstvo nas i Kraljevinu Hrvatsku evo već više godina milostivo darivaše i od bijesnih Turaka branijaše da nas njihovo bjesnilo ne prisili odmetnuti se od vjere pravovjerne i države kršćanstva, te kako je isto kraljevsko veličanstvo druga nebrojena dobročinstva nama podijelilo i osobitom svojom milošću i darežljivošću oko svih naših prava nastojalo; zato pristajemo smjerno i sa štovanjem na pravedno i pošteno zahtijevanje (...) te danas prije ručka i dok još bijasmo na tašte, bivši u našem saboru, svi i pojedini u dobri čas jednodušno i jednoglasno izabراسmo i primismo, učinismo, ustanovismo, proglasismo i po ulicama proglasiti dadosmo gore imenovanoga prejasnog gospodina kralja Ferdinanda za našega i cijele ove slavne Kraljevine Hrvatske pravoga, zakonitoga, nedvojbenoga i naravnoga kralja i gospodara (...)“

- a) Zašto hrvatsko plemstvo bira Ferdinanda za svoga kralja?

	2
--	---

b) Gdje i kada (navedi datum) je nastao ovaj povijesni izvor?

	2
--	---

3. Koji od predloženih navoda odgovara upitnikom označenom mjestu (?) na lenti vremena?

- a) osmanski sultan osvaja Carigrad
- b) osmanski sultan osvaja dijelove Ugarsko-hrvatskog kraljevstva
- c) osmanski sultan osvaja Ukrajinu i Podolje
- d) osmanski sultan započinje Kandijski rat

	1
--	---

4. Prouči priložene slikovne prikaze ruskih careva te odgovori na pitanja.

a) Koje dvije razlike koje su odraz razlike u njihovim politikama uočavaš u prikazima ruskih careva?

	2
--	---

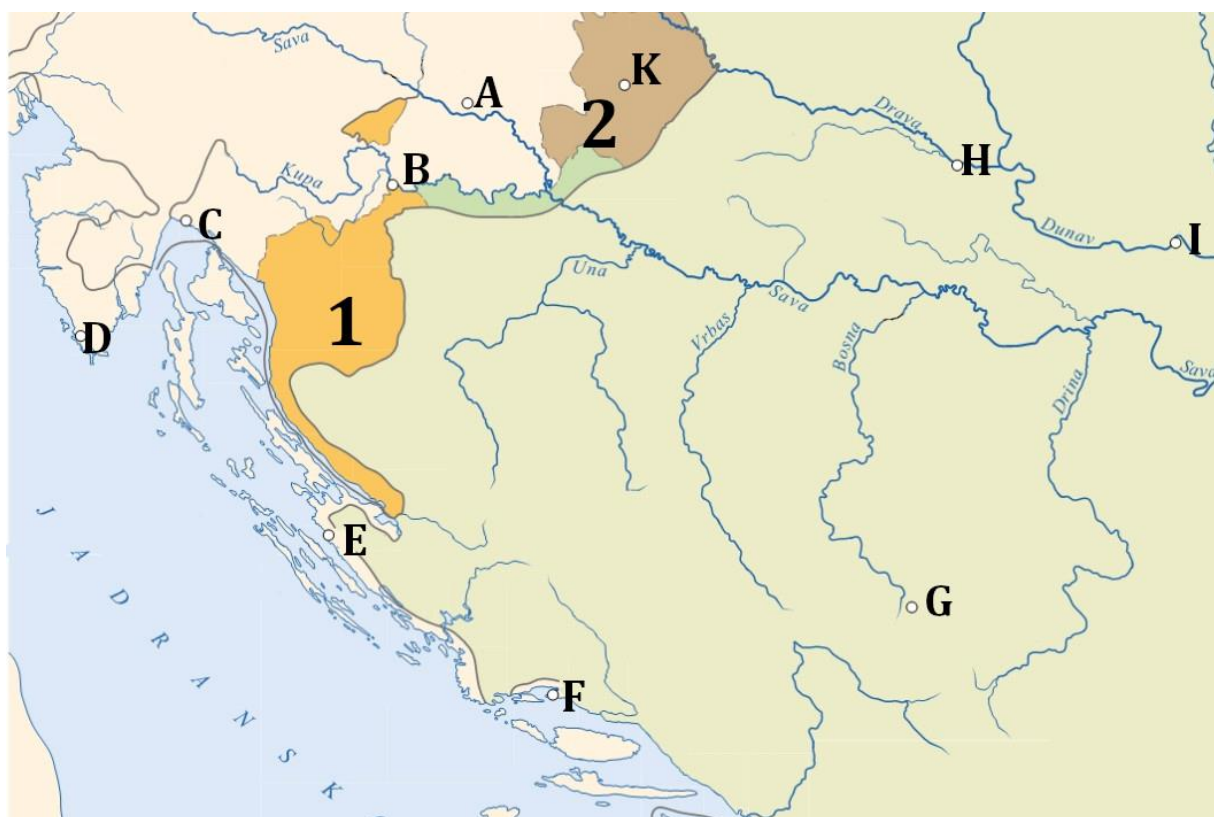
b) Koje su povijesne okolnosti i obilježja njihove politike vidljive u prikazima?

	4
--	---

5. Navedi uzroke i posljedice Tridesetogodišnjeg rata.

	4
--	---

6. Prouči političku kartu Hrvatske u ranom novom vijeku i odgovori na pitanja.

- a) Kako glasi ime ranonovovjekovnog političkog entiteta koji je upravljao gradovima koji su na priloženoj karti označeni slovima D, E i F?

	1
--	---

- b) Kako glase nazivi teritorija označenih brojevima 1 i 2 na priloženoj karti?

	2
--	---

- c) Zašto dolazi do stvaranja teritorija označenih brojevima 1 i 2 na priloženoj karti?

	2
--	---

7. Prouči slikovni prikaz (karikaturu) koja se odnosi na povijest engleske monarhije i odgovori na pitanja.

- a) Kako glasi ime i prezime osobe čiji je prikaz na karikaturi označen upitnikom?

	1
--	---

- b) Koje političke promjene su se dogodile u državi koju vezujemo za djelovanje prikazanih osoba?

	3
--	---

- c) Koji je dokument donijela osoba označena znakom upitnika (?), a koji je državi koju predstavlja, u budućnosti osigurao status vodeće pomorske sile?

	1
--	---

8. Prouči prikazani likovni predložak iz hrvatske ranonovovjekovne povijesti te odgovori na pitanja.

a) Kada i gdje se dogodio prikazani događaj?

	2
--	---

b) Koje su dvije političke sile htjele iskoristiti gore prikazani događaj za vlastiti probitak?

	2
--	---

c) Kakve je posljedice imao ovaj događaj za razvoj grada prikazanog na slici?

	1
--	---

9. Koje su tri posljedice mira sklopljenog u Požarevcu 1718. godine?

a) granica između Habsburške Monarhije i
Osmanskog Carstva dijelom ide uz Dunav od
Slankamena do Zemuna

b) Lika i Krbava ulaze u sastav Vojne krajine

c) istočni Srijem postaje dio Habsburške Monarhije

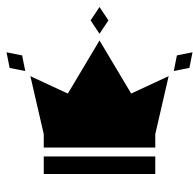
d) Slavonija dolazi pod upravu bečkog dvora

e) Osmanlije napuštaju prostor oko Beograda

f) Osmanlije napuštaju prostor istočno od Slunja

	3
--	---

10. Prouči priloženu shemu organizacije vlasti u monarhističkom sustavu ranonovojekovnih država i riješi zadatke.

1. _____

2. _____

3. _____

a) Na linijama ispod svakog pojedinog simbola upiši odgovarajuće pojmove.

- a. zakonodavna vlast
- b. sudska vlast
- c. izvršna vlast

	3
--	---

b) Navedi kako nazivamo oblik monarhije prikazan gornjom shemom.

	1
--	---

c) Objasni koje su ključne razlike ovakve organizacije državne vlasti s obzirom na srednjovjekovne monarhije.

	2
--	---

11. Objasni značenje navodne izreke francuskog kralja Louisa XIV.: „Država to sam ja!“ Zašto je nazivan Kralj Sunce?

	3
--	---

12. Prouči priloženu slijepu kartu Sredozemlja u 16. stoljeću te riješi zadatke.

a) Zaokruži slovo ispred točnog odgovor na pitanje što predstavljaju crveno osjenčani teritoriji.

- a. Posjedi francuskog kralja na Sredozemlju.
- b. Posjedi Genove na Sredozemlju.
- c. Posjedi Anžuvina na Sredozemlju.
- d. Posjedi Mletačke Republike na Sredozemlju.
- e. Posjedi Dubrovačke Republike na Sredozemlju.

	1
--	---

b) Strela na karti označava mjesto bitke koja je označila prijelomnicu u povijesti Sredozemlja. Navedi naziv i godinu kada se bitka odigrala, koje su vojske sve učestvovala u toj bitci i koje su bile njene posljedice.

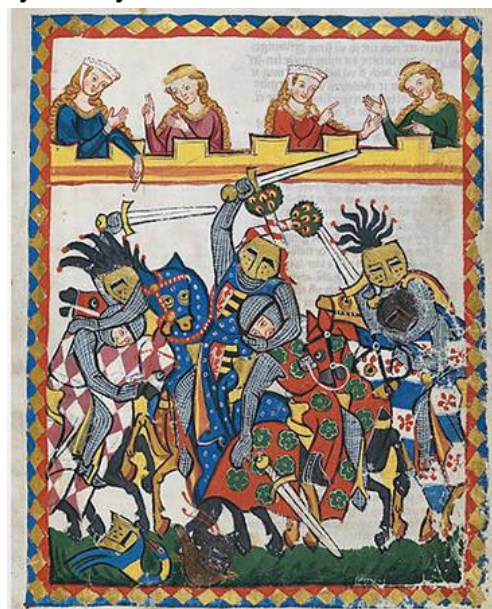
	5
--	---

13. Objasni što znači tvrdnja da je hrvatska kultura srednjega vijeka tropismena.

	3
--	---

14. Prouči izvatke iz povijesnih izvora o viteškoj kulturi srednjega vijeka i riješi zadatke.

„U gradu su se svi uresili, obukavši skupocjenu odjeću ukrašenu srebrom i zlatom. Onda su rasporedili čete za turnir. (...) Nakon što je u ponedjeljak svanulo sunce, odslužena je misa. Onda su se ulicama stale gurati čete slugu, gasno su odjekivali zvukovi truba, frula, rogova i bubnjeva i zvonko se orio zvuk glasnika: „Izađite plemeniti vitezovi, izađite dobre volje Glasni žena vas gledaju. Izađite radosno na polje, gdje čeka nagrada one koji teže za ljubavi!“ (...) Polje se blještalo puno zastava žarkih boja, sjajnih šarenih kopljia i ukrašenih kaciga. Turnir je nemirno tekao (...) Glasno su praskala koplja i štitovi (...) Tek se navečer svršio turnir (...) mnoge je mučila misao „Jao, kako li sam se danas borio!“ (...)“

a) Zaokruži dvije točne tvrdnje o ciljevima viteške borbe na turnirima:

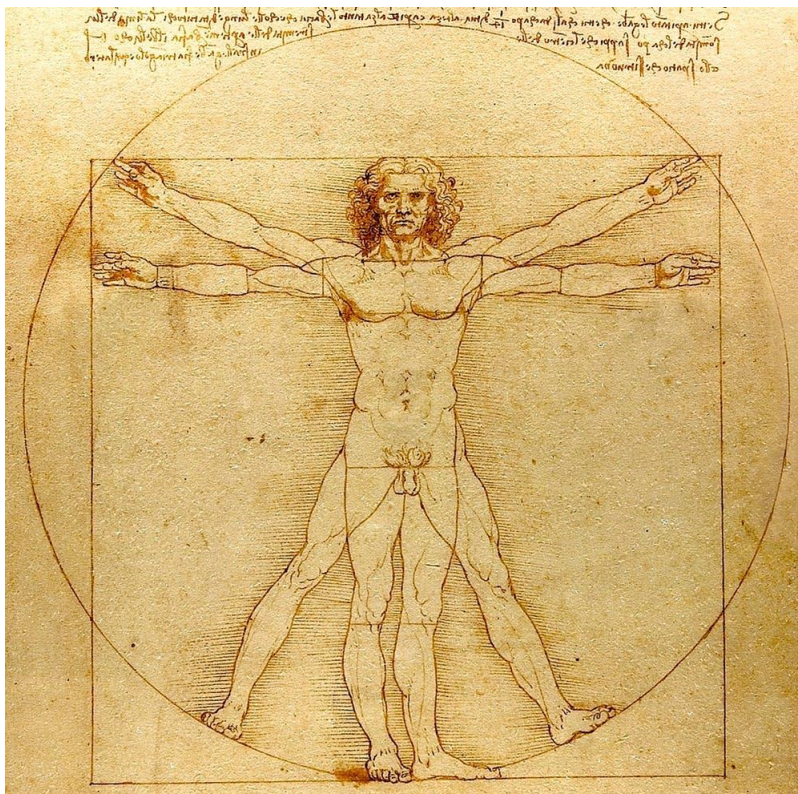
- a. naklonost (dvorskih) dama
- b. bogate nagrade u novcu
- c. stjecanje slave
- d. osveta nad neprijateljima
- e. obrana časti.

	2
--	---

b) Objasni na koji način viteška kultura utječe na razvoj kulture u srednjem vijeku.

	1
--	---

15. Prouči izvor koji prikazuje proporcije ljudskog tijela i odgovori na pitanja.

- a) Kako se zove kulturni, duhovni i intelektualni pokret čije su vrijednosti predstavljene priloženim crtežom?

	1
--	---

- b) Što su umjetnici ovog pokreta preuzeli iz antike (navedi vodeći se prikazanim crtežom)?

	2
--	---

- c) Tko je autor ovoga crteža?

- a. Michelangelo Buonarroti
- b. Rafael Santi
- c. Leonardo da Vinci
- d. Julije Klović

	1
--	---

16. Prouči ulomak iz povijesnog izvora i odgovori na pitanja.

- „1. Kada je naš Gospodin i učitelj Isus Krist rekao: „Činite pokoru...” time je htio kazati kako čitav život vjernika treba biti pokora.*
2. Ovu poruku ne možemo shvatiti kao da se odnosi samo na sakrament pokore, odnosno na ispovijest i razrješenje od strane svećenika.
5. Papa ne želi niti može oprostiti kaznu osim onu koju je nametnuo sam ili putem kanona.
21. U krivu su stoga oni propovjednici oprosta koji govore da je čovjek uz papinsku indulgenciju oslobođen i spašen od svake kazne.
25. Ista moć koju papa u cjelini ima nad čistilištem, ima i svaki biskup u svojoj biskupiji i svećenik u svojoj župi.
37. Pravi kršćanin, živ ili mrtav, participira u svim prednostima Krista i Crkve, što mu daruje Bog, bez ikakvih oprosnica.
43. Kršćane treba učiti da onaj koji daruje siromašne ili posuđuje potrebitima čini veća djela od onoga koji oprosnice kupuje.
79. Blasfemično je reći kako je križ podignut pokretima papinih ruku isto vrijedan kao i Kristov križ.
90. Suzbijati svjesna pitanja laika isključivo autoritetom, umjesto opovrgnuti ih razumom, znači Crkvu i papu izložiti podsmjehu njihovih neprijatelja i stvarati nesretne kršćane.
94. Treba poticati kršćane da se trude slijediti svog poglavara Krista i kroz kazne, samoprijegor, smrt i pakao.
95. I neka se tako nadaju uzaći na nebo putem mnogih poteškoća, a ne zbog lažne sigurnosti mira.”

a) Protiv koga je usmjeren tekst (povijesni izvor) čije si dijelove pročitao/la?

	2
--	---

b) Kako glasei ime i prezime osobe koja je sastavila gornji tekst?

	1
--	---

c) Do koje tri posljedice je dovela objava teksta (povijesnog izvora) čije si dijelove pročitao/la?

	3
--	---

17. Što su tri najvažnije posljedice Tridentskog koncila/sabora na hrvatske povijesne zemlje (zaokruži slovo ispred točnog odgovora)?

- a) izgradnja infrastrukture za svećeničko obrazovanje
b) gradnja misija u istočnoj Hrvatskoj
c) pojačana prisutnost isusovačkog reda
d) pojačani razvoj gospodarskih aktivnosti Crkve
e) barokizacija crkvenih objekata
f) izgradnja cestovne i komunikacijske infrastrukture između crkvenih centara.

	3
--	---

18. Poveži umjetničke pravce / umjetnička razdoblja s njihovim karakteristikama.

a) romanika	1. ____ raskošan, dinamičan, pretrpan i teatralan stil ukrašavanja
b) gotika	2. ____ križno-rebrasti svodovi, veliki prozori ukrašeni vitrajima
c) renesansa	3. ____ masivni zidovi s malim prozorskim otvorima
d) barok	4. ____ antički uzori, harmonija, statičnost, kupola

	4
--	---

19. Prouči prikazani plan grada (povijesnu kartu) te odgovori na pitanja.

- a) Kojem graditeljskom stilu pripada grad čiji tlocrt je prikazan na slici?

	1
--	---

- b) Kako glasi ime prikazanog grada te koji su razlozi ovakvog njegovog izgleda?

	3
--	---

20. Prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanje.

a) Kojim brojem je označeno najstarije sveučilište u Europi?

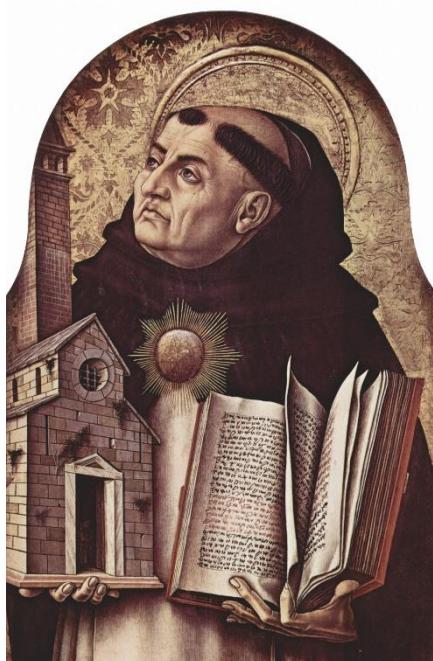
- a) 2
- b) 5
- c) 13
- d) 14

	1
--	---

b) Kada je osnovano sveučilište na karti označeno brojem 10?

	1
--	---

21. Prouči prikazani slikovni izvor i odgovori na pitanje.

a) Što povezuje prikazanog sveca i antičkog filozofa Aristotela?

	2
--	---

22. Zaokruži tri znanstvenika zaslužna za razvoj moderne astronomije i određivanje zakonitosti gibanja nebeskih tijela.

a) Paracelsus	d) Johannes Kepler
b) Nikola Kopernik	e) Francis Bacon
c) Erazmo Rotterdamski	f) Isaac Newton

	3
--	---

23. Imenuj prikazane predmete i objasni na koji način su ti predmeti pripomogli velikim geografskim otkrićima.

	4
--	---

24. Pročitaj izvatke iz povijesnog izvora te objasni na koji je način autor ovoga teksta utjecao na razvoj moderne znanosti.

„Sumnja je izvor mudrosti (...) Ako želite tražiti istinu, potrebno je da makar jednom u životu u nešto sumnjate, po mogućnosti u sve (...) Mislim, dakle postojim (...) Griješimo samo kada sudimo u stvari koju slabo poznajemo (...) Nije dovoljno imati zdrav razum: treba ga znati i primijeniti (...) Ništa na svijetu nije tako dobro raspodijeljeno kao zdrav razum, jer svatko misli da ga ima dovoljno (...) Osim vlastitih misli, ne postoji ništa drugo u našoj moći (...) Samo je istina lijepa.“

	2
--	---

25. Objasni na koji je način logo ove suvremene kompanije povezan s poznatim hrvatskim matematičarom i fizičarom koji je djelovao na prijelazu 16. u 17. stoljeće.

	2
--	---